

Achtste Grootscheeps Scheepsdictee auteur: Bob van Dijk

Het dâk eraf

Takketaal! Je wordt helemaal krankjorum van die spellingregeltjes tegenwoordig. Alleen al de tussen-n-regel is een artificieel gedrocht. Zielenpiet? Kerkenraad? Ideeëloos? Ideeënbus? Dat is toch niet uit te leggen aan een inburgerende Midden-Oosterling?

Onze orthografie (het chique woord voor spelkunst) is allesbehalve logisch en ten enenmale geëmmer. Diep vanbinnen denk je soms weleens: what the fuck! Of, voor de ouderen onder ons: welk een fuchsia!

Neem ten anderen male de fransozen. Die houden hun spelling al vrijwel eenenhalve eeuw constant, getuige het dictee dat Prosper Mérimée in 1857 schreef ter verstrooiing van de Franse keizerseega. Deze schrijfexercitie wordt nog steeds in het Franse lo gebezigd. Nochtans was er ook in Frankrijk dit jaar een schriftuurcoup. Het accent circonflexeje, door ons ‘dakje’ genoemd, verdwijnt van de letters i en u! De Franse maîtresse verliest haar hoedje terwijl nota bene haar Nederlandse evenknie dit diakritische teken behoudt. Ook maître-tambour, crème brûlée en anglaiscrème blijven ongewijzigd bij ons.

Maar het krampachtig vasthouden aan afgedwongen spelling en het bewust gebruiken van archaische woorden (iets waar ‘de Volkskrant’ en dicteeauteurs patent op hebben) werken averechts en belemmeren de creativiteit. Wie weet nog wat een beate glimlach, een sladood of een treeftje is? Of bepotelen, calqueerpapier, een choke, boutade, onke sok of inquilien? Wie drinkt er nog een maderaatje of eet onglet? Hoe klinkt een violon d’Ingres eigenlijk? Het kost je verdikkeme nog an toe een non-analoog abonnement op Van Dale om erachter te komen!

Neen, laat de begintwintigers dan maar een beetje jeu/sjeu geven aan onze spelling. Heerlijk toch, die hipsters en jappies die ‘oprecht geen zin hebben’ in oudmodische taal en er flabbergasted van zijn? Zij creëren out of the box hun onderlinge non-descripte codes en vloggen zich een iPadduim van episch formaat. Ze facebooken hilarisch op Facebook en zorgen daarmee voor iconische streetcred, helemaal in hun comfortzone, ondertussen op straatjacht naar verholen pokémon. Ze verfoeien de mcdonaldisering en nuttigen liever een frappuccino in een conceptstore of een mocktail in een pop-upcafeetje.

Kamperen heet in hun vocabulaire glamping: een vooropgezette tent met alle mogelijke luxe zoals een koffiepadaapparaat met fairtradecoffeepads, een massagebed, oh neen: massagebed, segway, speedpedelec en een board voor stand up paddling. En ‘s avonds na het loungen – voorzien van een schaalteje fajita met scampi’s erin en begeleid door een jazzangeres met een combootje jazz-zzp’ers – een walkingdinner, bereid door übercoole kop-tot-kontkoks die niet schuwen om deze moutwhiskyuppen en sushilovers hersenen voor te schotelen van biologisch verantwoorde varkens,

gemarineerd in een mixture van hummus, lente-uisoli en vrije-uitloopeieren van zogenoemde bofkippen*. Een culinaire braindrain als het ware. Niks geen Lidlkip of Hemaworst met mayonaise!

** PINGELEPINGDONGDONG Even een blokje reclame. De “bofkip” is met toestemming geleend van Edwin Spa, producent van verantwoord scharrelvarkens- en kippenvlees te Uithuizermeeden (Gr.). Elke dinsdag en vrijdag op de (Vis)markt te Groningen. Een aanrader! Zie www.waddenvarkens.nl*

Dan zijn er ten slotte nog de categorieën straattaal en het jargon in de social media. De eerste zou je eigenlijk als dialect moeten kwalificeren: slechts een beperkte groep, met name jonge gekleurde medelanders, gebruikt termen als bobbies en harries (id est de flinke bos-hout-voor-de-deur van de dushi's die ze willen ketsen), geeft elkaar een boks, schudt met de booty op de reggaeton en “gaat helemaal loesoe in the sky”. Je proeft de sfeer wel maar snapt er geen tittel of jota van.

Het woordgebruik in socialmedialand is bijkans nóg mythischer. Kreten als yolo (je leeft tenslotte maar een/één maal) en fomo (de angst om informatie van internet of sociale media te missen) zijn bij de generatie swipe/swype normaal. Ze plaatsen een killfilter om bepaalde info te blurren en trollen wat af om een metadatarel te forceren. Er wordt veel geliket en gereplyd . Newskool en vet cool. ;)

We laten het vocabulaire van de hh. technici en bouwvakkers (ducttape, tiwrap, flex) maar even rusten. Evenals die van de heelmeesters (aarsspiegel, aneurysma, microbioom), ICT-jongens (googolplex, qubit, nachochips), musici en musiciennes (pianospelen, harp spelen, mandolinetje) en die van de chef-koks met hun keukenfrans (mandolientje, tournedostje, sperziebonen à l'impératrice).

Op deze wijze creëert elke generatie en elk vakgebied zijn eigen verbale footprint en zal daaraan willen blijven vasthouden. Logisch toch? Het is onoorbaar en door en door dom om mensen in een spellingkeurslijf te dwingen of zelfs anderen erop te veroordelen. Hordes leraren Nederlands loochenen de spellinghervorming van 1995, hun door de strot geduwd door de recentelijk fors bekritiseerde Taalunie. Geef ze eens ongelijk. Laat hen toch gewoon oxide en piramide met een Griekse ij schrijven. Dat getuigt van ruggengraat en maakt een eigen identiteit mogelijk. Schrijf je gynaecoloog en laesie, dan ben je waarschijnlijk van de vorige eeuw; maar wanneer hematoloog of preses uit jouw pen vloeit, dan ben je van de huidige tijd. Evenzo met de woorden sexy versus seks, en stretchrompertje als voorganger van de onesie. En een dame met bouwjaar 1930 zal het eerder hebben over blouses dan bloezen, toch?

De moraal van het verhaal. Staat een woord eenmaal in de woordenboeken, houd het dan in zijn waarde en ga er niet aan sleutelen. Stabiliteit in onze spelling ware gewenst, zoals ook de auteur van komend Groot Dictee op tv [teevee], A.F.Th. van der Heijden, bepleit. Dan zouden de resusbloedgroep en eerdergenoemd “ouderwetsch” Portugees eilanddrankje met respectievelijk de letters h en i weer als een feniks (brrr) herrijzen!

T.v. (totus vester), uw dicteetor Bob van Dijk